

DRAMSKA SKUPINA U SREDNJOJ ŠKOLI

Ana Đorđić
XIII. gimnazija
Zagreb

Sažetak: U ovome stručnom radu razmišlja se i raspravlja o radu dramskih skupina u srednjoj školi. Posebno se predstavlja učeničko sudjelovanje u radu Dramske skupine XIII. gimnazije u Zagrebu.

Ključne riječi: dramska skupina, srednja škola, XIII. gimnazija u Zagrebu.

I.

Izvršno poznavanje vlastitog jezika osnovni je temelj za poznavanje vlastite kulture čiji ključan dio čine i sve umjetnosti. Jedna je od njih i književnost koja je dio obveznoga nastavnog programa uz ostala područja (hrvatski jezik i jezično izražavanje) u nastavnom predmetu Hrvatski jezik. Dio izbornoga programa svakako su izvannastavne aktivnosti, pa ako je temelj svake nacionalne kulture nacionalni jezik, ne čudi činjenica što su mnoge izvannastavne aktivnosti izravno povezane s nastvom hrvatskoga jezika (govorništvo, novinarska skupina, jezična skupina, literarna skupina, dramska skupina, knjižničarska skupina, radijska skupina, filmska skupina) pa su, upravo stoga, njihovi voditelji najčešće nastavnici hrvatskoga jezika.

II.

Izvannastavne aktivnosti jesu slobodne aktivnosti. „Sve te aktivnosti koje se ostvaruju izvan nastave ili izvan škole (u slobodnom vremenu) nazivaju se slobodnim aktivnostima učenika”, a slobodne su i zato što ih

učenici biraju prema svojim interesima i u njima sudjeluju dobrovoljno.¹ Jedna od slobodnih aktivnosti koja može biti dio fakultativnoga programa u srednjoj školi je dramska skupina. Sadržaj je rada dramske skupine dramski tekst, a svrha joj je, prema Rosandiću, razvijanje učenikova dramskog izraza. Cilj je rada dramske skupine izvedba uvježbane dramske predstave, a taj se cilj ostvaruje sljedećim zadaćama: a) jezično-obrazovne zadaće (proširenje leksika; uočavanje govornih osobina likova i njihove moguće karakterizacije govorom; upoznavanje dijalekata i utvrđivanje znanja o standardnom jeziku; shvaćanje vrednota govornog jezika: naglasak na razini riječi i na razini rečenice, rečenična intonacija, stanka; shvaćanje važnosti pravilne artikulacije glasova, razvoj sposobnosti interpretativnog čitanja); b) dramskoobrazovne zadaće (razumijevanje tvorbenih elemenata dramskog teksta, njegove unutrašnje i vanjske kompozicije, odnosa među likovima i njihove karakterizacije; osposobljavanje za analizu i interpretaciju dramskog teksta, upoznavanje povijesti drame i ostvarenja velikih dramatičara; osmišljavanje karaktera, njihovih odnosa i dramskog sukoba; utvrđivanje funkcije autora, redatelja, glumca, dramaturga, scenografa, kostimografa, tehničara i publike u izvedbi drame; odabir poruke koja se želi prenijeti publici; shvaćanje važnosti mimike, gestikulacije, scenskoga pokreta i scenskoga govora); c) funkcionalne zadaće (poticanje učenika na kritičko mišljenje; razvoj sposobnosti doživljavanja, izražavanja, prisjećanja, uočavanja, povezivanja, razlikovanja, zaključivanja; uspostavljanje otvorene komunikacije između nastavnika i učenika, učenika i učenika te učenika i dramskoga teksta); d) odgojne zadaće (osposobljavanje učenika za argumentirano iznošenje mišljenja i konstruktivno usmjeren razgovor; njegovanje tolerancije i međusobnoga uvažavanja; gubitak straha od javnoga nastupa i razvoj samopouzdanja; shvaćanje važnosti timskoga rada i činjenice da u takvome radu svaki pojedinac ima istaknutu ulogu; razvoj kazališne kulture te interesa za dramski tekst i izvedbene umjetnosti; njegovanje kreativnosti i slobode izražavanja; promišljanje o odnosu umjetnosti i života te o značaju duhovnih vrijednosti u životu pojedinca i društva). Ovakav pristup dramskom tekstu jest, prema Rosandiću, teatrološki pristup, a njegove su odlike „*doživljavanje i spoznavanje zakonitosti dramske umjetnosti*” po čemu se razlikuje od literarnog pristupa

¹ Rosandić, Dragutin: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986., str. 85.

dramskom tekstu koji „ponekad nedovoljno afirmira posebnosti dramskoga teksta, tj. svodi dramsko djelo na epske elemente.”² Međutim, „ta koncepcija” dopušta „izbor metodičkih postupaka koji učenicima približavaju dramski tekst kao posebnu književnu strukturu.”³ Budući da se kompleksnost dramskoga teksta očituje u tome što se može doživjeti i čitanjem i gledanjem, literarni i teatrološki pristup međusobno se ne isključuju, nego se prožimaju, što je najočitije upravo u radu dramske skupine. Navedene zadaće u radu dramske skupine, kojima se povezuju teatrološki i literarni pristup dramskom tekstu, ostvaruju se na sastancima koji podrazumijevaju pripreme za izvedbu drame (izbor dramskog teksta te njegova analiza i interpretacija ili samostalno stvaranje dramskoga teksta, podjela uloga, prikupljanje rekvizita, osmišljavanje scenografije i kostimografije) i same probe (čitačke probe i glumačke probe koje uključuju koordinaciju govora, mimike, gesta i pokreta u prostoru), a rezultat svega je izvedba drame kao kazališne predstave.

III.

Dramski tekst mogu stvoriti sami učenici kako bi im se omogućila još veća kreativnost, posebice u jezičnome izražavanju. Takav je način rada donekle blizak funkcioniranju procesne drame, ali s različitim ciljem. Prema Ivi Gruić su „u procesnoj dramati nastajanje, igranje, doživljavanje i promišljanje dramskog svijeta i događaja u njemu u potpunoj (...) međuovisnosti i zbivaju se praktički istodobno”,⁴ ali cilj koji postavlja procesna drama sasvim je različit od cilja koji postavlja uobičajeni rad srednjoškolske dramske skupine. U skladu s time je činjenica da procesna drama „ne poznaje funkciju publike, kako je to uobičajeno u kazalištu (i ostalim oblicima dramske umjetnosti), nije ponovljiva” nego je „improvizirana”,⁵ a upravo je funkcija gledateljstva ključna za rad srednjoškolske dramske skupine jer njezin je cilj izvedba uvježbane dramske predstave. Taj je cilj istodobno i temeljna motivacija učenika za ulaganje velikoga truda u stvaranje predstave. Naime, reakcija gledateljstva je svojevrsna povratna obavijest o tome koliko je rad učenika bio uspješan.

² Isto, str. 600.

³ Isto.

⁴ Gruić, Iva: *Prolaz u zamišljeni svijet*, Golden marketing, Zagreb, 2002., str. 18.

⁵ Isto, str. 24.

* * *

Nastajanje, igranje, doživljavanje i promišljanje dramskoga svijeta i događaja čine temelj rada Dramske skupine XIII. gimnazije jer učenici simultano stvaraju dramski tekst te doživljavaju i promišljaju dramski svijet stvoren tim tekstom. Nastavnik u tom procesu preuzima ulogu savjetodavca koji usmjerava i savjetima ispravlja njihov rad. Na samome početku rada, znajući činjenicu da se drama temelji na dramskome sukobu te da iz dramskoga sukoba proizlazi i napetost, učenici s nastavnikom razgovaraju o mogućoj temi dramskoga teksta i o sukobu na kojemu će se ona temeljiti. Zajedničkim razgovorom kojemu prethodi diskusija o tome što se uopće budućom predstavom želi poručiti publici, učenici najčešće odabiru uopćenu temu te se pokušavaju prisjetiti svojih iskustava i različitih događaja iz njihovih života ili života njima bliskih ljudi koji su u vezi s odabranom temom. Time se dolazi do prizora koje učenici, umjesto prepričavanja, pokušavaju odigrati improvizirajući tekst i spontano osmišljavajući likove. Zajednički se odabiru samo neki od odigranih prizora, posebice oni koji se logički i sadržajno mogu najbolje povezati sa sukobom na kojemu se temelji radnja. Spajanjem odabranih prizora dobiva se cjelina dramske radnje koja u ovoj fazi rada još uvijek nije čvrsta i strogo određena. U istoj fazi rada nijedan učenik nema fiksnu ulogu, nego učenici spontano izmjenjuju uloge sve dok, uz pomoć nastavnika, ne odaberu onu ulogu koja im najbolje odgovara. Nakon nekoliko izvedbi tako dobivene cjeline te zadnjih dogovora o dramskoj radnji, motivaciji i karakterizaciji likova te njihovim odnosima, slijedi zapisivanje dramskoga teksta. Prednost ovakva rada jest i to što učenici najčešće ne moraju učiti dramski tekst napamet: on se uglavnom sastoji od rečenica koje su osmislili oni sami. Pritom je nastavnik djelovao kao korektiv upozoravajući na pravogovornu točnost, na ispravan odabir riječi u kontekstu njihovih konotativnih značenja ili inzistirajući na odbacivanju barbarizama ako ne služe govornoj karakterizaciji pojedinog lika. Sljedeća faza rada podrazumijeva probe tijekom kojih učenici spoznaju važnost scenskog pokreta, mimike i gestikulacije te važnost scenskoga govora. Takvim probama često prethode artikulacijske vježbe. Nastavnik tijekom proba upozorava učenike na važnost rečenične intonacije i stanke te ispravnog naglašavanja riječi, ispravlja pogrešno naglašene ili pogrešno izgovorene riječi te pomaže osmisliti scenski pokret. Također, usmjerenim pitanjima potiče učenika da glumački osmisli svoj lik do najsitnijih pojedinosti. Učenici, uza savjete i upute nastavnika, tije-

kom proba osmišljavaju cjelokupnu predstavu uključujući kostimografiju, scenografiju, rekvizite i glazbu koju će koristiti u predstavi. Nerijetko je to prizorna glazba koju na sceni izvode sami učenici.

IV.

Takvim je načinom rada nastala i predstava „Štefica ili vedra strana života”. Dramski tekst autorski je rad Dramske skupine XIII. gimnazije, a učenici su, stvarajući ga, primijenili mnogo toga što su naučili u okviru redovite nastave Hrvatskoga jezika. Nakon mnogih dugotrajnih sastanaka učenika i voditeljice, koji su se sastojali uglavnom od razgovora, odabrana je tema najgorega dana u životu, to jest sukoba s grupom životnom svagdašnjicom koji se izražava nizom situacija što su se zaista dogodile učenicima, njihovim roditeljima ili prijateljima te samoj voditeljici (kašnjenje s plaćanjem stanarine, sukob s gazdaricom stana, susret s gitarom, verbalno-fizički okršaj sa slučajnom prolaznicom na ulici, gubitak posla, prekid veze, neuspjeli pokušaj pljačke, policijska legitimacija, proba kazališne predstave, susret s uličnim sviračem). Učenici su htjeli „srušiti” četvrti zid obraćanjem lika publici te neočekivanim ulaskom lika iz publike na pozornicu, ali i pokušati stvoriti svoju inačicu teatra u teatru. Inzistirali su na retrospekciji, uokvirenoj kompoziciji te na citiranju Shakespearea. Naime, u predstavu su unijeli sve ono što su te nastavne godine naučili iz teorije i povijesti književnosti te kazališta. Pažljivim osmišljavanjem dramske radnje vrlo su uspješno ostvarili svoj naum. Također, htjeli su se poigrati i svojom izvedbom pa je njihov tekst bio i autoreferencijalno duhovit oslonivši se na ideju da gotovo cijela predstava bude „generalna proba predstave” nakon koje će lik redateljice istrčati iz publike na pozornicu i duhovito komentirati sve nedostatke viđene „probe”. Nakon što dvostruki glumci – učenici koji glume glumce na probi – uzmu stanku, radnja predstave na čijoj su probi vratit će se na svoj početak čime je postignuta uokvirena kompozicija.

Dramska skupina XIII. gimnazije s navedenom je predstavom sudjelovala na županijskom LiDraNu (šk. god. 2011./2012.), gdje je dobila ovacije publike te isključivo afirmativne i pohvalne kritike stručne komisije. Nažalost, pohvale stručne komisije bile su u protuslovlju s odlukom te iste stručne komisije o (ne)odlasku na državnu smotru. Učenici su možda i prerano naučili, uza sve ostale i jednu životnu lekciju, koliko

važnu toliko bolnu, da i odrasli, čak i oni koji donose njima važne odluke, ponekad za te odluke možda nemaju argumenata.

V.

Obrazovanje i odgoj su u komplementarnom odnosu. Njihova je simbioza neraskidiva. Upravo učenička dramska skupina u najširem smislu podrazumijeva obrazovanje u jezičnome, književnom i izražajnom smislu, a svaka etapa rada dramske skupine, bez obzira na izabrani način rada, podrazumijeva i snažnu odgojnu komponentu: „*Srž kazališta je ljudsko biće. (...) Mi bismo trebali odbaciti obrazovanje koje nije popraćeno odgojem. Obrazovanje znači biti vođen, učiti da su dva i dva četiri, dok odgoj znači pomagati ljudima da razviju sve znanje koje je u njima i da stvore sve izume za koje su sposobni.*”⁶

VI.

UČENICI O SUDJELOVANJU U RADU DRAMSKE SKUPINE XIII. GIMNAZIJE U ZAGREBU

„*Oduvijek me zanimala gluma, ali nisam imao neke namjere ili planove postati glumac, ni filmski ni kazališni. Ove sam godine (šk. god. 2011./2012., op. a.) krenuo na dramsku radionicu. Iskreno, nisam imao previše dobrih odluka ove godine, ali ova je bila među boljima. Bijes, radost, tuga, očaj, smijeh i tako svaka proba iznova, drukčije. Svakim smo danom postajali sve bolji, složniji i shvaćali da možemo postići nešto predivno, samo ako se potpuno predamo tome. Mi nismo profesionalni glumci, ali svatko je dao malo doprinosa i na kraju je postajalo sve bolje: i dramska, a i mi. Naravno, da nije bilo profesorice, koja se najviše od svih nas trudila i zalagala, mi ne bismo napravili to što smo napravili, a napravili smo prekrasnu predstavu s kojom, nažalost, nismo prošli na državno natjecanje. Mislim da to što nismo dobili nagradu, ne treba nikoga obeshrabriti u daljnjem radu, zato što ti onaj osjećaj kada znaš da si napravio nešto dobro i kada se ponosiš time, nitko ne može uzeti. Smatram da*

⁶ Pozdravna riječ Augusta Boala na Festivalu primijenjenoga kazališta – Pulski forum 2008., u: Boal, Augusto: *Igre za glumce i ne-glumce*, Hrvatski centar za dramski odgoj – Pili-poslovi, Zagreb, 2009., str. 7.

svatko među nama ima taj osjećaj kada se sjeti dramske radionice.” (Velimir Topić, 4. c)

„Dramska skupina je jedna vrlo zabavna radionica XIII. gimnazije u kojoj se može raditi i zabavljati, tj. radi se tijekom zabave, a to je ono što mi je uistinu ostavilo jak dojam. Ondje sam upoznao mnogo dobrih i zabavnih ljudi te sam glumio s njima na više pozornica. U dramskoj sam skupini uživao u svakoj sekundi jer nije bilo trenutka kad se nismo smijali i radili ono što smo htjeli. Izdvojili smo dosta slobodnog vremena i zapravo uvidjeli što se u tom vremenu može napraviti umjesto sjedenja kod kuće, gledanja TV-a i zaglupljivanja. Dramsku bih skupinu preporučio svakom đaku koji se voli zabavljati i glumiti jer u toj je skupini uistinu sve predivno.” (Marko Zdunić, 2. b)

„Zašto sam odlučio sudjelovati u Dramskoj skupini XIII. gimnazije? Čisto iz ljubavi prema glumi i 'daskama'... Mnogi misle da je ondje dosadno i da sudjeluju samo 'curice', ali ja iz osobnog iskustva mogu reći da na dramsku idu 'prezakon' ljudi, 'puni' talenta i 'puni' humora! Od šale do ozbiljnoga rada pa sve do stresnih govora naše najdraže profesorice Đorde, sve će mi to ostati u sjećanju na predivne dane u XIII. gimnaziji... Puno smo toga zajedno prošli i najviše mi je žao što više nećemo zajedno biti na kraju ove školske godine (ako prođem).” (Tomislav Brodarić, bivši učenik)

„Za mene je sudjelovanje u radu Dramske skupine XIII. gimnazije bilo zanimljivo, novo iskustvo. Smijali smo se, bili smo tužni, šalili smo se, a sve s namjerom pripreme 'savršene' predstave. Smišljanje i stvaranje predstave bilo je iscrpljujuće, ali kroz to smo se stvaralaštvo međusobno upoznali i povezali, što se odrazilo i na izvedbu na pozornici. Iako nismo 'prošli' na državnu smotru, nismo demotivirani te s još većim entuzijazmom čekamo sljedeću godinu. Budući da smo stvarali komediju, najsretniji smo bili kad smo čuli zadovoljnu publiku kako se smije. Uvijek ću se sjećati svoje policijske odore i svakodnevnih druženja tijekom zimskih praznika. Dramsku bih skupinu definitivno svima preporučio!” (Ivan Galić, 2. a)

„Zadovoljstvo mi je biti članica Dramske skupine XIII. gimnazije. Priključila sam se jer volim glumiti te što sam željela biti dio neke cjeline koja će zajedničkim radom i kreativnošću postići nešto lijepo pa to prenijeti i

drugima. Glumom možemo prikazati svoja razmišljanja i pogled na svijet, upozoriti na neki problem u nadi da ćemo ostaviti željeni dojam na publiku. Sudjelujući u radu dramske skupine, zbližila sam se s ostalim članovima i postali smo zaista dobri prijatelji, što nije ni čudno jer smo zaista mnogo vremena provodili na probama. Gotovo cijele zimske praznike proveli smo u školi smišljajući predstavu koja će se svidjeti svakome od nas kako bismo je mogli što bolje izvesti. To je bilo stresno i iscrpljujuće, ali vrijedilo je truda. Slijedili su tjedni uvježbavanja smišljene predstave sve do zadnjeg trenutka prije Lidrana. Iako nismo prošli na državno, zadovoljna sam onim što smo postigli i nije mi žao što sam uložila toliko vremena i truda sudjelujući u radu Dramske skupine jer uspjeli smo u onome što smo prvenstveno htjeli, a to je bilo napraviti predstavu koja će se svidjeti publici i koja će je nasmiјati i u stvaranju koje ćemo uživati. Nikada neću zaboraviti naše kave prije i poslije proba, pogotovo one s profesoricom Đorđić koja se zaista trudila i bila strpljiva s nama kad nismo imali ni inspiracije niti bili poslušni.” (Monika Dražinić, 3. b)

„Kada sam se pridružio Dramskoj skupini XIII. gimnazije, bio sam pomalo skeptičan. Mislilo sam da će mi to biti prevelika obveza. Nakon nekoliko sastanaka svih članova i profesorice, shvatio sam da će to biti kvalitetno utrošeno vrijeme. Početak rada na našoj predstavi ‘Štefica ili vedra strana života’ obilježilo je provođenje beskonačno mnogo vremena u stvaranju i smišljanju radnje naše predstave. Postajalo je sve zabavnije i bilo je sve više bezbrižnog druženja. Sve nas je to vrijeme koje smo proveli zajedno međusobno zbližilo i stvorila su se nova prijateljstva. Opuštenoj atmosferi i odnosima među ljudima uvelike je pridonijela naša profesorica, mentorica i prije svega: ‘prijateljica’ Ana Đorđić. Naučila nas je cijeniti dramsku umjetnost onako kako takva umjetnost i zaslužuje. Veselim se idućim godinama rada u Dramskoj skupini XIII. gimnazije i našim novim postignućima!” (Stribor Gligorić, 2. a)

LITERATURA

- Boal, Augusto: *Igre za glumce i ne-glumce*, Hrvatski centar za dramski odgoj – Pili-poslovi, Zagreb, 2009.
- Gruić, Iva: *Prolaz u zamišljeni svijet*, Golden marketing, Zagreb, 2002.
- Rosandić, Dragutin: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 1986.

DRAMA GROUP IN HIGH SCHOOL

SUMMARY

In this professional work are considered and discussed the work of drama groups in high school. In particular, represents students' participation in the drama group XIII. High School in Zagreb.

Keywords: drama group, high school, XIII. High School in Zagreb.